

Fremsat den 9. januar 2019 af børne- og socialministeren (Mai Mercado)

Forslag

til

Lov om ændring af forældreansvarsloven

(Forældremyndighed, barnets bopæl og samvær for forældre der er dømt for visse former for kriminalitet af grovere karakter)

§ 1

I forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1417 af 1. december 2017 som ændret ved § 1 i lov nr. 1711 af 27. december 2018, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 4 indsættes:

»§ 4 a. Er en part idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for incest, jf. § 210 i straffeloven, en seksualforbrydelse, jf. 24. kapitel i straffeloven, dog undtaget overtrædelser omfattet af § 228 i straffeloven, manddrab, jf. § 237 i straffeloven, grov vold, jf. §§ 245 og 246 i straffeloven, omskæring af kvinder, jf. § 245 a i straffeloven, eller menneskehandel, jf. § 262 a i straffeloven, kan der ikke træffes afgørelse om følgende, medmindre det er bedst for barnet:

- 1) At parten har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet efter § 11, § 13, stk. 2, § 14, § 15, stk. 2 og 3, og §§ 15 a og 26-28.
- 2) At barnet har bopæl hos parten efter § 17, stk. 1, og § 26.

- 3) At barnet har samvær eller anden kontakt med parten efter §§ 20-21, 22, 29 og 29 a.

Stk. 2. Familieretshuset kan, hvis der foreligger mistanke om, at en part er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for kriminalitet omfattet af stk. 1, indhente oplysninger herom fra Det Centrale Kriminalregister.«

2. I § 11 indsættes som 3. pkt.:

»Dette gælder dog ikke i sager omfattet af § 4 a.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. april 2019.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Børn har ret til omsorg og tryghed. Forældrene spiller en afgørende rolle for, at dette bliver virkelighed for det enkelte barn. Det fremgår derfor af forældreansvarsloven, at forældremyndighedsindehaveren skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om barnets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov.

Afgørelser efter forældreansvarsloven om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Familieretshuset og familieretten skal, når der træffes en afgørelse efter forældreansvarsloven, have fokus på, at afgørelsen skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at beskytte barnet mod at være vidne til vold.

Der opstår uanset disse generelle principper for beskyttelsen af barnet fra tid til anden tvivl om, hvorvidt en konkret afgørelse i en sag vedrørende en forælder, der er dømt for visse former for personfarlig kriminalitet af grovere karakter såsom manddrab eller incest, er truffet af hensyn til barnet eller af hensyn til den pågældende forælder.

Med henblik på i højere grad at sikre beskyttelsen af barnet foreslås det med lovforslaget, at der indføres en klar formodning om, at det ikke er bedst for barnet, at en forælder, der er dømt for visse former for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over et barn, at barnet har samvær eller anden kontakt med denne forælder, eller at barnet har bopæl hos denne forælder. Formodningen kan fraviges, hvis det på grund af en konkret og dybdegående vurdering findes at være det bedste for det enkelte barn. Forslaget sikrer således, at der i forældreansvarssager ikke opstår tvivl om, at hensynet til barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse altid sættes over andre hensyn, herunder over hensynet til en forælder, der har begået personfarlig kriminalitet af grovere karakter.

2. Lovforslagets indhold

2.1. Gældende ret

Forældreansvarsloven vedrører navnligt spørgsmål om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær og anden kontakt. Dette betegnes under ét som sager om forældreansvar. Forældreansvarsloven er ændret ved lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven). Lovændringen er en del af udmøntningen af den politi-

ske aftale om ét samlet familieretligt system. Med lovændringen er kompetencen til at træffe afgørelser i sager efter forældreansvarsloven flyttet fra Statsforvaltningen og domstolene til det nye familieretlige system bestående af Familieretshuset og familieretten pr. 1. april 2019. I det følgende beskrives retstilstanden med de ændringer, der følger af lov nr. 1711 af 27. december 2018.

En forældremyndighedsindehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om barnets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Har forældrene fælles forældremyndighed, kræver væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold enighed mellem forældrene. Den forælder, som barnet har bopæl hos, kan selvstændigt træffe afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv, herunder hvor i landet bopælen skal være.

Afgørelse om forældremyndighed træffes efter kapitel 2 i forældreansvarsloven. Det fremgår af § 11, at hvis forældre, der har fælles forældremyndighed, og som ikke lever sammen, ikke er enige om forældremyndigheden, kan der træffes afgørelse om, hvorvidt den fælles forældremyndighed skal fortsætte, eller om en af dem skal have forældremyndigheden alene. Den fælles forældremyndighed kan kun opheves, hvis der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste. Efter anmodning fra en forælder, der ikke har forældremyndigheden, kan der endvidere efter § 14, stk. 1, træffes afgørelse om, at der skal være fælles forældremyndighed, eller at forældremyndigheden skal overføres til denne.

Forældremyndigheden fastsættes ligeledes ved afgørelse, hvis en forælder, der havde forældremyndigheden alene, dør, hvis begge forældre, der havde fælles forældremyndighed, dør, eller hvis den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og forældrene havde fælles forældremyndighed. Afgørelse i sådanne sager træffes efter §§ 15 og 15 a.

Efter § 13, stk. 2, kan forældremyndigheden ved aftale godkendt af Familieretshuset eller familieretten overføres til andre end forældre.

Det fremgår af § 14, stk. 2, at en aftale efter § 13, stk. 2, og en afgørelse efter §§ 15 og 15 a kan ændres.

Afgørelse om barnets bopæl træffes efter kapitel 3 i forældreansvarsloven. Det fremgår af § 17, stk. 1, at hvis forældre, der har fælles forældremyndighed, ikke er enige om barnets bopæl, kan der træffes afgørelse om, hos hvilken forælder barnet har bopæl.

Afgørelse om samvær og anden kontakt træffes efter kapitel 4 i forældreansvarsloven. Hvis der er uenighed om omfanget og udøvelsen af samvær kan Familieretshuset og familieret-

ten efter § 21, stk. 1, træffe afgørelse herom. Aftale eller afgørelse om samvær kan efter § 21, stk. 3, ændres. Der kan efter § 22 træffes afgørelse om anden kontakt mellem barnet og forælderen og om ændring af en sådan afgørelse.

Hvis en eller begge forældre er døde, en forælder er ukendt, eller barnet ikke eller kun i yderst begrænset omfang har samvær med den forælder, som barnet ikke har bopæl hos, kan der ligeledes efter § 20 fastsættes samvær eller anden kontakt med barnets nærmeste pårørende, som barnet er knyttet til. Endvidere kan der efter § 20 a i helt særlige tilfælde fastsættes samvær eller anden form for kontakt med barnets oprindelige slægtninge, hvis barnet er adopteret.

Endelig indeholder forældreansvarsloven i kapitel 5 bestemmelser om midlertidige afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær og anden kontakt.

Midlertidige afgørelser, der træffes under behandlingen af en forældreansvarssag, gælder som udgangspunkt, indtil der foreligger en endelig afgørelse eller aftale. Efter § 26 kan Familieretshuset og familieretten under en sag om forældremyndighed efter anmodning træffe en midlertidig afgørelse om forældremyndighed og barnets bopæl. Tilsvarende gælder, at der under behandlingen af en sag om barnets bopæl kan træffes en midlertidig afgørelse om barnets bopæl. Efter § 29 kan der under behandlingen af en sag om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær eller anden kontakt træffes en midlertidig afgørelse om samvær eller anden kontakt. Hvis barnet ikke har samvær med den forælder, der anmoder om samvær, skal Familieretshuset efter § 29 a træffe en midlertidig afgørelse om kontaktbevarende samvær.

Der kan endvidere træffes midlertidige afgørelser i andre særlige situationer. Det drejer sig efter § 27 om, at der kan træffes en midlertidig afgørelse om forældremyndighed, hvis forældrene har fælles forældremyndighed, og der er risiko for, at barnet bortføres ud af landet. Det drejer sig endvidere om situationer, hvor forældremyndighedsindehaveren eller begge forældremyndighedsindehavere er forhindrede i at træffe bestemmelse om barnets personlige forhold. Efter § 28 kan Familieretshuset og familieretten i sådanne sager bestemme, hvem forældremyndigheden skal tilkomme, så længe forhindringen varer.

Afgørelse i sager om forældreansvar, herunder midlertidige afgørelser, træffes afhængigt af sagens karakter af Familieretshuset eller familieretten efter bestemmelserne i lov om Familieretshuset (Familieretshusloven). Midlertidige afgørelser efter § 27 træffes dog af Børne- og Socialministeriet.

Afgørelser efter forældreansvarsloven skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Familieretshuset og familieretten skal ved afgørelsen have fokus på barnets trivsel og på at skærme barnet mod vold og anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare. Endvidere skal der være fokus på at beskytte barnet mod at blive vidne til vold. Sidstnævnte kan bl.a. have selvstændig betydning, hvis barnet tidligere

har været vidne til vold mellem forældrene, eller hvis der har været vold mellem forældrene, som barnet ikke har været vidne til, men hvor der er risiko for fremtidig vold, som barnet kan blive vidne til. Det har ikke betydning hvem, der har været offer for volden, og det skal dermed også tillægges betydning, hvis der f.eks. har været vold i forholdet mellem en forælder og dennes samlever.

Begrebet barnets bedste skal til enhver tid tolkes som den bedst tænkelige løsning for det enkelte barn, og vurderingen af barnets bedste skal altid ske ud fra en individuel vurdering af det enkelte barns forhold. Vurderingen bygger på oplysninger om barnet, herunder oplysninger fra børnesagkyndige undersøgelser og sagkyndige erklæringer, og på barnets egne synspunkter alt efter barnets alder og modenhed.

Ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, skal der tages hensyn til hovedprincipperne i forældreansvarsloven om, at et barn har ret til to forældre, og at forældrene skal tage ansvar for barnet, dels ved at drage omsorg for barnet, dels ved at samarbejde om væsentlige beslutninger vedrørende barnet. Forældreansvarsloven bygger således på en formodning om, at det er bedst for barnet at have kontakt med begge sine forældre.

Der skal dog altid foretages en konkret vurdering af barnets bedste i den enkelte sag, og der kan således f.eks. træffes afgørelse om at afslå eller ophæve samvær, hvis det er bedst for barnet. Dette vil eksempelvis i udgangspunktet være tilfældet, hvis en forælder har udøvet vold mod barnet, ligesom vold mod den anden forælder kan føre til, at barnets kontakt til den voldelige forælder afskæres. Er en samværsforælder dømt for personfarlig kriminalitet, kan dette forhold efter en konkret vurdering også i sig selv føre til, at en ansøgning om samvær afslås, eller at et fastsat samvær ophæves, også selvom kriminaliteten hverken var rettet mod barnet eller barnets nærmeste. Dette vil være særligt aktuelt, hvis der er tale om seksualforbrydelser begået mod børn.

For så vidt angår forældremyndighed, kan der træffes afgørelse om ophævelse af den fælles forældremyndighed, hvis der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste. Dette betyder, at der skal kunne påvises konkrete holdepunkter for, at forældrene må antages ikke at kunne samarbejde til bedste for barnet. Det vil have betydning for denne vurdering, hvis en forælder har begået seksuelle overgreb eller udøvet vold eller lignende mod den anden forælder, barnet eller andre i familien.

Det forhold, at en forælder er idømt ubetinget fængselsstraf for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, herunder manddrab, incest eller en seksualforbrydelse, indgår således i vurderingen af, hvorvidt det er bedst for barnet, at der fastsættes samvær, at barnet har bopæl hos forælderen, eller at forælderen har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet. Ligeledes indgår det i sager om forældremyndighed i vurderingen af, hvorvidt forældrene kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste.

2.2. Børne- og Socialministeriets overvejelser

Forældreansvarslovens regler om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær og anden kontakt skal administreres, så afgørelsen af forældrenes uenighed afspejler den bedst mulige løsning for det konkrete barn. Der er således efter de gældende regler fokus på, at afgørelser efter loven skal være bedst for barnet.

Der opstår imidlertid fra tid til anden situationer, hvor det kan overvejes, om beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven er tilstrækkelig stærk i situationer, hvor en forælder er dømt for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, og der uanset dette forhold træffes afgørelse om, at den pågældende forælder har del i forældremyndigheden over barnet, eller der fastsættes samvær med den pågældende forælder.

Efter ministeriets opfattelse må der ikke opstå tvivl om muligheden for at beskytte barnet og forpligtelsen til at sætte barnets bedste højest i sager efter forældreansvarsloven, når en forælder er idømt ubetinget fængsel for visse former for personfarlig kriminalitet af grovere karakter såsom manddrab, jf. § 237 i straffeloven, seksualforbrydelser, jf. 24. kapitel i straffeloven, og incest, jf. § 210 i straffeloven. Dette gælder uanset, om det strafbare forhold er begået mod egne børn, øvrige familiemedlemmer eller andre. Ministeriet finder på den baggrund, at der bør være en klar formodning imod, at en forælder er egnet til at have samvær eller anden kontakt med barnet, have del i forældremyndigheden eller have barnets bopæl hos sig, hvis forælderen er dømt for visse former for personfarlig kriminalitet af grovere karakter. Det er ministeriets holdning, at formodningen alene bør finde anvendelse, hvis forholdet har haft en så alvorlig karakter, at personen er idømt ubetinget fængselsstraf, eller der er tale om, at personen er idømt en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven, herunder forvaring. Grundet handlingernes karakter, herunder at der bl.a. er tale om personer, der er dømt for incest og voldtægt, finder ministeriet ikke, at der bør være en tidsgrænse, hvorefter forholdet ikke længere er relevant.

Ministeriet finder dog, at der helt undtagelsesvist kan være enkelte børn, for hvem det efter en konkret og individuel vurdering kan være bedst for barnet at opretholde kontakten til en forælder, der er dømt for alvorlig personfarlig kriminalitet. Det er samtidigt ministeriets opfattelse, at det alene skal være af hensyn til barnets trivsel og barnets bedste, at der træffes afgørelse om f.eks. samvær uanset forældrens straffedom.

2.3. Den foreslåede ordning

Med henblik på at styrke beskyttelsen af børn i brudte familier foreslås en ændring af forældreansvarsloven, således at der som § 4 a i forældreansvarsloven indsættes en bestemmelse om, at der er en klar formodning imod, at der kan træffes afgørelse om, at en forælder har forældremyndigheden eller del i forældremyndighed over et barn, at barnet har

bopæl hos en forælder, eller at der fastsættes samvær eller anden kontakt med en forælder, som er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter straffelovens §§ 68-70 for visse former for personfarlig kriminalitet af grovere karakter. Den foreslåede bestemmelse finder ligeledes anvendelse for afgørelser i forældreansvarssager vedrørende andre parter end barnets forældre.

Det foreslås, at bestemmelsen finder anvendelse, hvis forælderen er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for incest, jf. § 210 i straffeloven, en seksualforbrydelse omfattet af 24. kapitel i straffeloven, dog undtaget overtrædelser omfattet af § 228 i straffeloven, manddrab, jf. § 237 i straffeloven, grov vold, jf. § 245 i straffeloven, herunder vold med døden til følge omfattet af § 246 i straffeloven, omskæring af kvinder, jf. § 245 a i straffeloven, eller menneskehandel, jf. § 262 a i straffeloven.

Den omfattede kriminalitet indeholder i alle tilfælde handlinger, der er rettet mod andre mennesker, som er af alvorlig karakter, og som findes at være af betydning for forælderen evne til at drage omsorg for et barn. Grovheden af de begærede handlinger understreges ved, at bestemmelsen foreslås alene at finde anvendelse, hvis forælderen er idømt ubetinget fængselsstraf. Dog foreslås bestemmelsen ligeledes at finde anvendelse, hvis forælderen er idømt en anden retsfølge efter straffelovens §§ 68-70. Disse bestemmelser omfatter forvaring og andre foranstaltninger, herunder anbringelse i institution, for tiltalte, der er frifundet for straf i medfør af § 16 i straffeloven grundet utilregnelighed på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, eller på grund af mental retardering. Den foreslåede bestemmelse omfatter også dom for forsøg, jf. § 21 i straffeloven, eller medvirken, jf. § 23 i straffeloven, til de nævnte former for kriminalitet. Bestemmelsen finder endvidere anvendelse, uanset om der er tale om en dom afsagt af en dansk domstol, eller der er tale om, at forælderen er idømt ubetinget fængsel eller en tilsvarende foranstaltning i en straffesag i udlandet for handlinger med tilsvarende gerningsindhold til de ovenfor anførte bestemmelser i den danske straffelov, eller som må ligestilles hermed. Der tages dog ikke hensyn til en udenlandsk straffedom, hvis anerkendelse af dommen vil være åbenbart uforenelig med grundlæggende danske retsprincipper (ordre public), f.eks. fordi den dømte ikke har haft mulighed for at forsvare sig i sagen.

Ubetinget fængselsstraf for andre former for kriminalitet end de, der er nævnt i bestemmelsen, herunder dom for simpel vold efter § 244 i straffeloven, vil i lighed med efter gældende ret indgå i den almindelige vurdering efter § 4 i forældreansvarsloven af, hvad der er bedst for barnet, og i myndighedernes fokus på at afgørelser efter forældreansvarsloven skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold og anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder mod at være vidne til vold. Tilsvarende gælder, hvis forælderen er idømt anden straf end ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven, herunder betinget frihedsstraf, for alvorlig per-

sonfarlig kriminalitet omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 4 a eller for anden kriminalitet.

Det foreslås, at formodningen imod, at det er bedst for barnet, at der træffes afgørelse om, at en forælder, der er dømt for kriminalitet omfattet af bestemmelsen, f.eks. skal have del i forældremyndigheden over barnet, vil kunne fraviges, hvis det efter en konkret vurdering vil være bedst for barnet. Der er tale om en klar formodning imod, at der kan træffes en sådan afgørelse, og det skal således vurderes at være af hensyn til barnets bedste, at undtagelsen finder anvendelse.

I vurderingen af, hvad der er til barnets bedste, skal indgå barnets relation til den pågældende forælder og barnets interesse i at bevare kontakten med denne. Hensynet til den dømte forælder kan aldrig føre til, at der træffes en afgørelse, som ikke vurderes at være til barnets bedste.

I vurderingen af, hvad der er til barnets bedste, skal endvidere indgå den nærmere karakter af forbrydelsen og omstændighederne omkring forbrydelsen samt den tid, der er forløbet siden forbrydelsen. Det forhold, at der foreligger særlige omstændigheder, såsom at forælderen var meget ung, da kriminaliteten blev begået, eller at der er gået lang tid siden forælderen blev løsladt, kan ikke i sig selv føre til, at undtagelsen vil finde anvendelse. Sådanne forhold kan dog være relevante for den samlede vurdering af barnets bedste, herunder bl.a. af forældrerens aktuelle evne til at drage omsorg for barnet og af risikoen for at barnet udsættes for vold eller for at blive vidne til vold.

Det kan således bl.a. være relevant for vurderingen af barnets bedste, i hvilken kontekst forbrydelsen er begået. Det vil f.eks. indgå i vurderingen, om kriminaliteten er begået over for et familiemedlem m.v., idet dette kan have betydning for vurderingen af forælderen evne til at drage omsorg for barnet og risikoen for, at barnet udsættes for vold eller for at blive vidne til vold, såfremt relationen til forælderen opretholdes. Tilsvarende kan aktualiteten af den alvorlige personfarlige kriminalitet have betydning for vurderingen af barnets bedste. Det vil således generelt indgå med vægt i vurderingen af, at det ikke er til barnets bedste, hvis forældrenes samlivsophævelse og/eller forældreansvarssagen er helt eller delvist udløst af den ene forælders kriminalitet. Ligeledes kan det være af relevans for vurderingen, hvis forældrene har opretholdt samlivet i en længere periode, hvor den anden forælder har været vidende om kriminaliteten, og det ikke har givet anledning til bekymring for den dømte forælders omsorgsevne. Der skal dog i denne sammenhæng være fokus på parternes relation til hinanden, herunder om der har været voldelig adfærd, eller den ene part af andre grunde har været tilbageholdende med at opløse samlivsforholdet og/eller rejse en forældreansvarssag.

Vurderingen af barnets bedste, barnets trivsel og beskyttelsen af barnet skal basere sig på en dybdegående og tværfaglig undersøgelse. Der skal foretages en børnesagkyndig undersøgelse og som klart udgangspunkt ligeledes en belysning af forælderen personlige egenskaber og evne til at dra-

ge omsorg for barnet. Det vil i de fleste sager endvidere være relevant at indhente oplysninger fra den kommune, der er forpligtet til at yde støtte til barnet efter serviceloven, efter bestemmelserne i Familieretshusloven. Der skal som led i oplysningen af sagen, som udgangspunkt gennemføres en børnesamtale. Barnets egne synspunkter skal tillægges vægt alt efter barnets alder og modenhed. Det skal dog understreges, at barnets synspunkter ikke kan stå alene, da der kan være situationer, hvor barnet ikke kan overskue konsekvenserne af sine udtalelser, f.eks. hvis forælderen er dømt for seksuelle overgreb, barnet og forælderen har et usundt psykologisk afhængighedsforhold, eller barnet føler sig presset til at bevare kontakten til forælderen. Det vil ligeledes være relevant at inddrage de forhold, der er lagt vægt på i den strafferetlige dom, som forælderen har modtaget, og som denne kan anmodes om at fremlægge som led i sagens behandling. Særligt grovheden af kriminaliteten samt hvorvidt dommeren har fundet, at der forelå formildende eller skærpende omstændigheder, kan være af betydning for vurderingen af barnets bedste.

Da der er tale om, at forælderen har begået alvorlig personfarlig kriminalitet, skal der ved afgørelsen være særligt fokus på forpligtelsen efter forældreansvarsloven til at skjærme barnet mod vold og anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at barnet bliver vidne til vold. Det skal i den forbindelse indgå i vurderingen af barnets bedste, om barnet har været vidne til den kriminalitet, som forælderen er dømt for.

Afgørelse efter forældreansvarsloven træffes efter Familieretshusloven af Familieretshuset eller familieretten. Familieretten træffer afgørelse i komplekse sager, i sager om forældremyndighed og barnets bopæl og i sager om samvær, hvor afgørelsen har indgribende betydning for barnet. Midlertidige afgørelser i sager efter forældreansvarsloven træffes af den myndighed, der behandler sagen, dvs. af Familieretshuset og familieretten. I sager, hvor den foreslåede bestemmelse i § 4 a i forældreansvarsloven vil finde anvendelse, vil det i langt de fleste tilfælde være familieretten, der træffer afgørelse, fordi forælderen kriminalitet vil medføre, at der er tale om en kompleks sag, eller fordi der er tale om en sag vedrørende forældremyndighed eller bopæl eller en sag om samvær, hvor afgørelsen er indgribende for barnet. Hvis afgørelse træffes af Familieretshuset, kan afgørelsen indbringes for familieretten efter bestemmelserne i lov om Familieretshuset.

Børn, der involveres i sager, hvor den foreslåede bestemmelse vil finde anvendelse, vil ofte være særligt sårbare. Det forudsættes derfor, at Børneenheden i Familieretshuset har et særligt fokus på barnet og sikrer, at barnet modtager den fornødne støtte, f.eks. ved at barnet får en kontaktperson. Der kan endvidere være et særligt behov for kontakt med den kommune, der er forpligtet til at yde støtte til barnet efter lov om social service (serviceloven), med henblik på at barnet modtager den fornødne hjælp. Det bemærkes i den forbindelse, at Familieretshuset ikke har indflydelse på, hvorvidt og i givet fald hvilken støtte kommunen vælger at

yde til barnet. Medarbejderne i Familieretshuset er omfattede af den skærpede underretningspligt efter § 153 i service-loven og skal således underrette kommunen, hvis de har kendskab til eller grund til at antage, at barnet kan have behov for særlig støtte eller har været udsat for overgreb.

Den foreslåede bestemmelse i § 4 a i forældreansvarsloven regulerer alene afgørelser efter forældreansvarsloven, hvor der foreligger en konflikt om, hvorvidt en forælder skal have del i forældremyndigheden, om barnet skal have bopæl hos forælderen, og om der skal fastsættes samvær eller anden kontakt.

2.3.1. Oplysning af sagen

Den foreslåede bestemmelse i § 4 a i forældreansvarsloven medfører ikke en forpligtelse for Familieretshuset til af egen drift og uden noget grundlag herfor i alle sager at søge oplyst, hvorvidt en forælder er dømt for kriminalitet omfattet af bestemmelsen. Der skal således foreligge en mistanke herom, inden der søges indhentet oplysninger om en forælders eventuelle strafbare forhold. Mistanken vil typisk være begrundet i oplysninger fra den anden forælder, men kan også være fremkommet på anden måde under behandlingen af sagen f.eks. i Familieretshusets samarbejde med kommunen. Af hensyn til beskyttelsen af barnet vil det ikke have betydning, hvornår i sagsforløbet oplysningerne fremkommer.

Såfremt der opstår mistanke om, at en forælder har begået kriminalitet, der er omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 4 a i forældreansvarsloven, vil Familieretshuset kunne indhente oplysninger om sådanne forhold fra Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret) med hjemmel i den foreslåede bestemmelse i § 4 a, stk. 2.

Der vil i forbindelse med lovforslagets ikrafttræden blive etableret hjemmel til Kriminalregisterets videregivelse af oplysningerne ved en ændring af bekendtgørelse nr. 881 af 4. juli 2014 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret). Der vil blive etableret hjemmel til videregivelse fra Kriminalregisteret til Familieretshuset af relevante oplysninger fra både afgørelsesdelen og efterforskningsdelen af Kriminalregisteret.

Videregivelse af oplysninger fra Kriminalregisteret vil ske efter anmodning fra Familieretshuset. Idet udvekslingen af oplysninger sker med hjemmel i § 4 a, stk. 2, og er nødvendig for Familieretshusets varetagelse af opgaver efter forældreansvarsloven vil videregivelsen ske i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, og artikel 10 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (databeskyttelsesforordningen) samt § 8, stk. 2, nr. 3, i databeskyttelsesloven.

Det følger af §§ 8 og 9 i bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret), at sletning af oplysninger i afgørelsesdelen henholdsvis efterforskningsdelen i Kriminalregisteret sker

efter de i bilag 3 henholdsvis bilag 4 til bekendtgørelsen fastsatte regler.

Der vil kunne opstå tilfælde, hvor der er mistanke om, at en forælder har begået alvorlig personfarlig kriminalitet omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 4 a i forældreansvarsloven, men hvor oplysningerne grundet slettereglerne i bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret) ikke længere fremgår af Kriminalregisteret. I sådanne situationer vil Familieretshuset ikke kunne oplyse sagen ved indhentning af oplysninger fra Kriminalregisteret, men vil i stedet skulle oplyse sagen ved indhentning af oplysninger fra parterne, herunder ved at anmode den part, der angiveligt har begået kriminaliteten, om at fremlægge udskrift af dommen i straffesagen. Bestemmelsen i § 11 i Familieretshusloven om processuel skadevirkning finder anvendelse i denne forbindelse, idet der dog gælder et almindeligt forvaltningsretligt proportionalitetsprincip.

Den foreslåede bestemmelse i § 4 a i forældreansvarsloven finder alene anvendelse, hvis der foreligger oplysninger om, at en forælder har begået kriminalitet som nævnt i bestemmelsen. Hvis der ikke foreligger oplysninger herom, vil bestemmelsen således ikke finde anvendelse, men oplysninger om anden kriminalitet vil skulle indgå i vurderingen af barnets bedste efter § 4 i forældreansvarsloven. Familieretshuset og familieretten vil i den forbindelse have en forpligtelse til at have fokus på, at afgørelser efter forældreansvarsloven skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder beskytte barnet mod at være vidne til vold. Tilsvarende gør sig også gældende for midlertidige afgørelser efter forældreansvarsloven, hvor det ikke er muligt at indhente oplysninger fra Kriminalregisteret eller andet steds fra inden det tidspunkt, hvor der skal træffes en midlertidig afgørelse.

3. Forholdet til Danmarks internationale forpligtelser

Med lovforslaget styrkes beskyttelsen betydeligt af et barn, hvis forælder har begået visse former for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, idet alene hensynet til barnets bedste kan tilsige, at der træffes afgørelse om, at den pågældende forælder har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet, har samvær eller anden kontakt med barnet, eller at barnet har bopæl hos forælderen.

FN's konvention om barnets rettigheder af 20. november 1989 (børnekonventionen) indeholder en regulering af børns rettigheder på alle samfundsområder.

Det fremgår af artikel 19 i børnekonventionen, at deltagerstaterne skal træffe alle passende lovgivningsmæssige, administrative, sociale og uddannelsesmæssige forholdsregler til beskyttelse af barnet mod alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbrug, vanrøgt eller forsømmelig behandling, mishandling eller udnyttelse, herunder seksuelt misbrug, medens barnet er i forældrenes, værgens eller

andre personers varetægt. Det fremgår endvidere af artikel 34 i børnekonventionen, at deltagerstaterne påtager sig at beskytte barnet mod alle former for seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug.

Det grundlæggende hensyn til barnets tarv fastslås i artikel 3, stk. 1, i børnekonventionen, hvorefter barnets tarv i alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for social velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal komme i første række.

Efter artikel 9, stk. 3, i børnekonventionen skal deltagerstaterne respektere retten for et barn, der er adskilt fra den ene eller begge forældre til at opretholde regelmæssig personlig forbindelse og direkte kontakt med begge forældre, undtagen hvis dette strider mod barnets tarv. Denne ret og hensynet til barnets tarv skal ses i sammenhæng med artikel 19 og 34 i børnekonventionen. Børne- og Socialministeriet finder i denne forbindelse, at det er afgørende, at det med lovforslaget foreslås, at hensynet til barnet og alene hensynet til barnet på baggrund af en konkret vurdering kan begrunde, at der, uanset at en forælder har begået kriminalitet omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 4 a i forældreansvarsloven, træffes afgørelse om, at forælderen har forældremyndigheden eller del i forældremyndighed over barnet, har samvær, anden kontakt med barnet, eller at barnet har bopæl hos forælderen. Dette er i overensstemmelse med artikel 9, stk. 3, og artikel 3, stk. 1, i børnekonventionen.

Den foreslåede bestemmelse i § 4 a i forældreansvarsloven bidrager endvidere til opfyldelse af FN's verdensmål for bæredygtighed, delmål 5.2. om, at alle former for vold mod alle kvinder og piger i de offentlige og private rum skal elimineres, herunder menneskehandel og seksuel og andre former for udnyttelse samt delmål 16.2. om, at der skal sættes en stopper for mishandling, udnyttelse og menneskehandel, og alle former for vold og tortur mod børn.

Det følger af artikel 8, stk. 1, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), at enhver har ret til respekt for bl.a. sit familieliv. Beskyttelsen efter denne bestemmelse er imidlertid ikke absolut. Der kan gøres indgreb i de nævnte rettigheder, hvis indgrebet er foreskrevet ved lov og er nødvendigt i et demokratisk samfund til varetægtelse af nærmere bestemte anerkendelsesværdige formål, herunder at beskytte sundheden, sædeligheden eller andres rettigheder og friheder, jf. artikel 8, stk. 2.

Den foreslåede ordning indebærer, at der vil være en klar formodning imod, at der kan træffes afgørelse om, at en forælder har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet, at barnet har bopæl hos en forælder, eller at der fastsættes samvær eller anden kontakt med forælderen, hvis forælderen er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter straffelovens §§ 68-70 for visse former for personfarlig kriminalitet af grovere karakter. Der vil imidlertid i hver enkelt sag altid skulle foretages en konkret

vurdering af, om hensynet til barnets bedste tilsiger, at denne formodning fraviges.

Ordningen indebærer et indgreb i retten til respekt for familielivet efter EMRK artikel 8, stk. 1. Indgrebet er begrundet i hensynet til at beskytte barnet mod vold og overgreb, herunder seksuelle overgreb, og varetager derfor et anerkendelsesværdigt hensyn omfattet af artikel 8, stk. 2. Spørgsmålet er herefter, om indgrebet går videre end nødvendigt for at opnå det tilsigtede formål, dvs. hvorvidt indgrebet er proportionalt.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i den forbindelse i flere familieretlige sager udtalt, at artikel 8 kræver, at de nationale myndigheder skal finde en rimelig balance mellem barnets og forældrenes interesser, og at der i den forbindelse skal lægges særlig vægt på hensynet til barnets tarv, jf. f.eks. *Bronda mod Italien*, dom af 9. juni 1998, præmis 62 og *Sahin mod Tyskland* (Storkammeret), dom af 8. juli 2003, præmis 66.

Efter Børne- og Socialministeriets opfattelse sikrer den foreslåede ordning en sådan balance mellem hensynet til barnets og forælderen interesser.

Børne- og Socialministeriet lægger i den forbindelse vægt på, at ordningen er begrænset til grov kriminalitet og seksualforbrydelser, hvor forælderen er idømt en ubetinget fængselsstraf eller anden retsfølge, og at den nærmere karakter af forbrydelsen og omstændighederne i den forbindelse samt den tid, der er forløbet siden forbrydelsen, vil kunne indgå i vurderingen af, om det er til barnets bedste, at forælderen har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet, at barnet har bopæl hos forælderen, eller at der fastsættes samvær eller anden kontakt.

Endvidere lægger Børne- og Socialministeriet vægt på, at barnets interesse i at bevare kontakten til den dømte forælder skal indgå i vurderingen af, hvad der er til barnets bedste.

Det er på denne baggrund Børne- og Socialministeriets opfattelse, at indgrebet ikke går videre end nødvendigt for at opnå det tilsigtede formål, og at den foreslåede ordning kan gennemføres inden for rammerne af EMRK artikel 8.

4. Ligestillingsmæssige konsekvenser

Den foreslåede bestemmelse i § 4 a i forældreansvarsloven om del i forældremyndigheden, samvær, anden kontakt og barnets bopæl for forældre, der er dømt for visse former for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, er efter sin ordlyd kønsneutral. Der er således ikke forskel på mænds og kvinders retsstilling efter bestemmelsen.

Det fremgår af oplysninger fra Danmarks Statistik, at i 2017 var 98,2 pct. af personer anholdt for seksualforbrydelser og incest mænd, 90,3 pct. af personer anholdt for drab eller drabsforsøg mænd, og 90,1 pct. af personer anholdt for grov vold eller vold med døden til følge mænd. Der foreligger ik-

ke oplysninger om kønsfordelingen af personer dømt for disse overtrædelser.

Det må på baggrund af oplysninger om kønsfordelingen af personer, der anholdes for alvorlig personfarlig kriminalitet som nævnt i den foreslåede § 4 a i forældreansvarsloven, forventes, at bestemmelsen vil finde anvendelse i flere sager vedrørende mænds ønske om forældremyndigheden eller del i forældremyndighed, samvær, anden kontakt eller barnets bopæl end for kvinders. Dette skal dog ses i sammenhæng med, at den foreslåede bestemmelse forventes at finde anvendelse i et meget begrænset antal sager.

5. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget medfører ikke økonomiske konsekvenser for det offentlige.

Med lovforslaget foreslås indført en forpligtelse for Familieretshuset til at søge oplyst, hvorvidt en person er idømt ubetinget fængselsstraf eller anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for de typer af kriminalitet, der er oplyst i den foreslåede bestemmelse i § 4 a i forældreansvarsloven, hvis der foreligger en mistanke herom. Familieretshuset kan oplyse sagen ved indhentning af oplysninger fra Kriminalregisteret. Den foreslåede bestemmelse forventes at finde anvendelse i et meget begrænset antal sager. I disse sager vil det skøn, der skal foretages af myndighederne, være enklere end efter gældende ret, idet den foreslåede bestemmelse indeholder en klar formodningsregel, hvor alene barnets bedste skal indgå i skønnet. Lovforslaget findes på baggrund af ovenstående samlet set ikke at medføre administrative konsekvenser for det offentlige.

Lovforslaget følger principperne om digitaliseringsklar lovgivning, idet der dog tages højde for, at afgørelsen af, hvorvidt det uanset forælderenes kriminalitet er bedst for barnet, at forælderen har del i forældremyndighed, at barnet har bopæl hos forælderen, eller at der fastsættes samvær eller anden kontakt, nødvendiggør et skøn.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget medfører ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

7. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget vil medføre, at i sager efter forældreansvarsloven, hvor der er mistanke om, at en forælder er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for kriminalitet omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 4 a, stk. 2, i forældreansvarsloven, skal dette forhold oplyses i forbindelse med sagens behandling. Familieretshuset kan i den forbindelse anmode forælderen om at medvirke til at oplyse sagen. Familieretshuset kan efter § 11 i Familieretshusloven tillægge manglende medvirken til oplysning af sagen processuel skadevirkning under

hensyn til det almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsprincip. Der henvises i denne forbindelse til det under punkt 2.1.3. anførte.

Såfremt en forælder er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for alvorlig personfarlig kriminalitet som nævnt ovenfor, kan der, medmindre det er til barnets bedste, ikke træffes afgørelse om, at forælderen skal have del i forældremyndighed, at barnet skal have bopæl hos forælderen, eller at der skal være samvær eller anden kontakt. Dette kan dog fraviges, hvis hensynet til barnet tilsiger det. Med lovforslaget styrkes beskyttelsen af barnet således i sådanne sager.

Hensynet til retssikkerheden sikres ved, at det er familieretten, der efter §§ 27 og 32 i Familieretshusloven træffer afgørelse i komplekse forældreansvarssager, i sager om forældremyndighed og bopæl og i sager om samvær, hvor afgørelsen er indgribende for barnet. Familierettens afgørelse kan ankes til landsretten. Såfremt Familieretshuset træffer afgørelse efter § 26 i Familieretshusloven, dvs. i en sag om samvær, hvor afgørelsen ikke er indgribende for barnet, eller i en sag om anden kontakt, kan Familieretshusets afgørelse indbringes for familieretten, jf. § 39 i Familieretshusloven.

8. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget medfører ikke miljømæssige konsekvenser.

9. Forholdet til EU-retten

Forslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 20. september 2018 til den 19. oktober 2018 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Aalborg Universitet (Juridisk Institut), Aarhus Universitet (Juridisk Institut), Advokatrådet, Amnesty International, Ankestyrelsen, Barnets Tarv Nu, Byretterne, Børn og Familier, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Danner, Danske Advokater, Danske Familieadvokater, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Det grønlandske Departement for Sociale Anliggender og Justitsvæsenet, Digitaliseringsstyrelsen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandforening, Domstolsstyrelsen, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, Foreningen Mor, ForældreLANDSforeningen FBU, Godfar, Institut for Menneskerettigheder, KL, Kriminalregisteret, Kvinderådet, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landsforeningen Børn og Samvær, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Landsforeningen for børn og forældre, Mandecentret, Mødrehjælpen, Red Barnet, Rigsombudsmanden i Grønland, Statsforvaltningen, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), Unicef Danmark, Vestre Landsret, VIVE og Østre Landsret.

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgere	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU retten	Forslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/Går videre end minimumskrav i EU-regulering (sæt X)	Ja	Nej X

*Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser**Til § 1*

Til nr. 1

Afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær og anden kontakt træffes efter forældreansvarsloven. Afgørelser om, at en part har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over et barn, træffes efter § 11, § 13, stk. 2, § 14, § 15, stk. 2 og 3, og § 15 a. Der kan endvidere træffes midlertidige afgørelser om forældremyndigheden efter §§ 26-28. Afgørelser om barnets bopæl træffes efter § 17, stk. 1, og midlertidige afgørelser om bopæl efter § 26. Endelig træffes afgørelser om samvær og anden kontakt efter §§ 20-21 og 22 og midlertidige afgørelser om samvær og anden kontakt efter § 29.

Efter § 4 i forældreansvarsloven skal afgørelser efter loven træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Familieretshuset og familieretten skal endvidere have fokus på, at afgørelser efter forældreansvarsloven skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at beskytte barnet mod at være vidne til vold. Bestemmelsen finder anvendelse for alle afgørelser efter forældreansvarsloven, herunder afgørelser om forældremyndighed, bopæl, samvær og anden kontakt.

Begrebet barnets bedste skal til enhver tid tolkes som den bedst tænkelige løsning for det enkelte barn, og vurderingen af barnets bedste skal altid ske ud fra en individuel vurdering af det enkelte barns forhold. Vurderingen bygger på de foreliggende oplysninger om barnet, herunder oplysninger fra børnesagkyndige undersøgelser og sagkyndige erklæringer og på barnets egne synspunkter, alt efter barnets alder og

modenhed. Der henvises til Folketingstidende 2006-07, tillæg A, s. 4427. Der skal i vurderingen ses på barnets samlede situation med særlig vægt på barnets trivsel. Der henvises til Folketingstidende 2018-19, tillæg A, L 91 som fremsat, side 64.

I vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, skal der tages hensyn til hovedprincipperne i forældreansvarsloven om, at et barn har ret til to forældre, og at forældrene skal tage ansvar for barnet, dels ved at drage omsorg for barnet, dels ved at samarbejde om væsentlige beslutninger om barnet. Der henvises til Folketingstidende 2006-07, tillæg A, s. 4486f.

Forældreansvarsloven bygger således på en formodning om, at det er bedst for et barn at have kontakt med begge sine forældre. Dette skal dog fraviges, hvis det ikke er bedst for barnet, hvilket bl.a. fremgår af § 21, stk. 2 og 3, i forældreansvarsloven om, at samvær fastsættes efter en konkret vurdering af barnets forhold, at fastsættelse af samvær kan afslås, og at en aftale eller afgørelse om samvær kan ændres eller ophæves. Det vil eksempelvis i udgangspunktet være tilfældet, hvis en forælder har udøvet vold mod barnet, ligesom vold mod den anden forælder kan føre til, at barnets kontakt til den voldelige forælder afskæres. Der henvises til Folketingstidende 2006-07, tillæg A, s. 4462.

Er en samværsforælder dømt for kriminalitet, kan dette forhold efter en konkret vurdering også i sig selv føre til, at en ansøgning om samvær afslås, eller at et fastsat samvær ophæves, også selvom kriminaliteten hverken var rettet mod barnet eller barnets nærmeste. Dette er særligt relevant, hvis der er tale om seksualforbrydelser begået mod børn.

For så vidt angår ophævelse af fælles forældremyndighed, fremgår det af § 11 i forældreansvarsloven, at fælles forældremyndighed kun kan ophæves, hvis der er holdepunkter

for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 2.

Det foreslås, at der som § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven indsættes en bestemmelse om, at hvis en part er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for incest, seksualforbrydelser omfattet af kapitel 24 i straffeloven, dog undtaget overtrædelser omfattet af § 228 i straffeloven, manddrab, grov vold, omskæring af kvinder eller menneskehandel, kan der ikke træffes afgørelse om, at denne part har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over et barn, at barnet har bopæl hos parten, eller at barnet har samvær eller anden kontakt med parten, medmindre det er bedst for barnet. Bestemmelsen vedrører afgørelser efter § 11, § 13, stk. 2, § 14, § 15, stk. 2 og 3, § 15 a, § 17, stk. 1, og §§ 20-21, 22 og 26-29 i forældreansvarsloven. Midlertidige afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær og anden kontakt er således også omfattede af den foreslåede bestemmelse.

For så vidt angår seksualforbrydelser bemærkes, at kapitel 24 i straffeloven om seksualforbrydelser navnlig omfatter voldtægt, misbrug af afhængighedsforhold til at skaffe sig samleje med et barn, samleje med stedbarn eller plejebarn under 18 år, samleje med et barn under 15 år, andet seksuelt forhold end samleje med et barn under 15 år eller et stedbarn eller plejebarn under 18 år, blufærdighedskrænkelser samt optagelse, udbredelse eller besiddelse af børneporno. Det foreslås dog, at en handling omfattet af § 228 i straffeloven om strafnedsættelse ved uagtsomt ukendskab til barnets alder ikke vil være omfattet. En sådan handling vil i stedet indgå i den skønsmæssige vurdering af barnets bedste efter § 4 i forældreansvarsloven.

Bestemmelsen foreslås også at finde anvendelse, såfremt parten er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven efter §§ 21 eller 23 i straffeloven for medvirken til eller forsøg på de i den foreslåede bestemmelse nævnte former for kriminalitet.

Det er uden betydning, om den person, som volden eller seksualforbrydelsen m.v. er udøvet mod, eller som var genstand for menneskehandlen, bor i Danmark eller i udlandet, om parten bor i Danmark eller i udlandet, og om handlingen er udøvet i Danmark eller i udlandet. Det afgørende er, at der er tale om en pådømt handling, at dommen er endelig, og at der er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven. Dette omfatter også udenlandske straffedomme, hvor der er idømt en anden retsfølge, der svarer til de retsfølger, der er fastsat i §§ 68-70 i straffeloven. Det gælder dog ikke, hvis anerkendelse af den udenlandske straffedom vil være åbenbart uforenelig med grundlæggende danske retsprincipper (ordre public), f.eks. fordi den dømte ikke har haft mulighed for at forsvare sig i sagen. Det er et krav, at den udenlandske straffedom vedrører handlinger med tilsvarende gerningsindhold til de i § 4 a, stk. 2, anførte bestemmelser i den danske straffelov.

Er en handling udøvet i udlandet, og er forholdet ikke strafbart i det pågældende land, men ville handlingen blive betragtet som en af de i § 4 a, stk. 2, nævnte former for kriminalitet, hvis forholdet var udøvet i Danmark, er forholdet ikke omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 4 a, stk. 1. Dokumenterede oplysninger om handlingen vil i stedet indgå i en konkret vurdering af barnets bedste efter § 4 i forældreansvarsloven.

Det foreslås med § 4 a, stk. 1, at hensynet til barnets bedste efter en konkret vurdering kan medføre, at der uanset kriminaliteten kan træffes afgørelse om, at parten skal have forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet, at barnet skal have bopæl hos parten, eller at barnet skal have samvær eller anden kontakt med parten. Undtagelsesmuligheden skal anvendes restriktivt. Det skal således vurderes at være af hensyn til barnets bedste, at undtagelsesmuligheden finder anvendelse.

I vurderingen af, hvad der er til barnets bedste, skal indgå barnets relation til den pågældende forælder og barnets interesse i at bevare kontakten. Hensynet til den dømte forælder kan aldrig føre til, at der træffes en afgørelse, som ikke vurderes at være til barnets bedste. I vurderingen af, hvad der er til barnets bedste, skal endvidere indgå den nærmere karakter af forbrydelsen og omstændighederne i den forbindelse samt den tid, der er forløbet, siden forbrydelsen. Det forhold, at der foreligger særlige omstændigheder, såsom at parten var meget ung, da kriminaliteten blev begået, eller at der er gået lang tid siden partens løsladelse, kan dog ikke i sig selv føre til, at undtagelsen finder anvendelse. Sådanne forhold kan dog være relevante for vurderingen af barnets bedste, herunder bl.a. for vurderingen af partens evne til at drage omsorg for barnet og af risikoen for, at barnet udsættes for vold eller for at blive vidne til vold.

Det kan således bl.a. være relevant for vurderingen af barnets bedste, i hvilken kontekst forbrydelsen er begået. Det skal f.eks. indgå i vurderingen, om kriminaliteten er begået over for et familiemedlem m.v., da dette kan have betydning for vurderingen af forældrens evne til at drage omsorg for barnet og risikoen for, at barnet udsættes for vold eller for at blive vidne til vold, såfremt relationen til forælderen opretholdes. Tilsvarende kan aktualiteten af kriminaliteten have betydning for vurderingen af barnets bedste. Det vil således generelt indgå med vægt i vurderingen af, at det ikke er til barnets bedste, hvis forældrenes samlivsophævelse og/eller forældreansvarssagen er helt eller delvist udløst af den ene forælders kriminalitet. Ligeledes kan det være af relevans for vurderingen, hvis forældrene har opretholdt samlivet i en længere periode, hvor den anden forælder har været vidende om kriminaliteten, og det ikke har givet anledning til bekymring for den dømte forælders omsorgsevne. Der skal dog i denne sammenhæng være fokus på parternes relation til hinanden, herunder om der har været voldelig adfærd, eller den ene part af andre grunde har været tilbageholdende med at opløse samlivsforholdet og/eller rejse en forældreansvarssag.

Der skal i vurderingen af barnets bedste anlægges en helhedsvurdering. Barnets synspunkter, der bl.a. kan være fremkommet under en børnesamtale, skal tillægges vægt under hensyn til barnets alder og modenhed. Barnets synspunkter kan dog ikke stå alene, da der kan være situationer, hvor barnet ikke kan overskue konsekvenserne, f.eks. hvis parten er dømt for seksuelle overgreb, barnet og parten har et usundt psykisk afhængighedsforhold, eller barnet føler sig presset til at bevare kontakten til parten. Det skal i vurderingen af barnets bedste tillægges vægt, om barnet har været vidne til den kriminalitet, som parten er dømt for.

Muligheden for at gøre undtagelse efter en konkret vurdering af barnets bedste kan f.eks. være relevant i tilfælde, hvor barnets mor som kulmination på et forhold, hvor hun har været udsat for vold, slår sin samlever, der ikke er barnets far, ihjel, og hvor barnet har en meget tæt relation til sin mor, der tilsiger, at det er bedst for barnet, at moren har del i forældremyndigheden, at barnet har bopæl hos moren, eller at der fastsættes samvær eller anden kontakt med moren.

Tilsvarende kan undtagelsesmuligheden efter en konkret vurdering af barnets bedste, relationen mellem barnet og parten, og partens evne til at drage omsorg for barnet bl.a. være relevant i tilfælde, hvor barnets far har udsat moren for vold over en længere periode, og hvor moren i affekt begår grov vold mod faren.

Endvidere bør undtagelsesmuligheden overvejes, hvor forælderen for en længere årrække siden er dømt for en mindre alvorlig voldshændelse, der dog klassificeres som grov vold, forælderen og offeret ikke havde en nær relation, den anden forælder har været vidende om kriminaliteten under parternes forhold, barnet og forælderen har et nært og godt forhold, og der i øvrigt ikke er forhold, der tilsiger, at det ikke vil være til barnets bedste at opretholde kontakten til forælderen.

Undtagelsesbestemmelsen kan endvidere have særlig relevans i tilfælde, hvor begge forældre er dømt for kriminalitet omfattet af § 4 a, stk. 1.

I vurderingen af barnets bedste vil § 4, 2. pkt., i forældreansvarsloven have betydning, idet Familieretshuset og familieretten efter denne bestemmelse skal have fokus på, at afgørelser efter forældreansvarsloven skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at beskytte barnet mod at være vidne til vold.

Der er med den foreslåede bestemmelse i § 4 a, stk. 1, ikke tilsigtet en begrænsning af mulighederne efter gældende ret for at afskære eller begrænse et barns kontakt til en part, hvor det efter en konkret vurdering må anses for at være bedst for barnet.

Det foreslås med § 4 a, stk. 2, at Familieretshuset kan indhente oplysninger om en part fra Kriminalregisteret, hvis der foreligger mistanke om, at parten er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for kriminalitet, der er omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 4 a, stk. 1.

Med den foreslåede bestemmelse skabes hjemmel til, at Familieretshuset kan indhente oplysninger fra Kriminalregisteret i sager, hvor der er mistanke om, at en part er idømt ubetinget fængsel eller en anden retsfølge for kriminalitet omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 4 a, stk. 1. Hjemmel til Kriminalregisterets videregivelse af oplysningerne vil blive etableret ved en ændring af bekendtgørelse nr. 881 af 4. juli 2014 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret) i forbindelse med ikrafttræden af lovforslaget. Der henvises i denne forbindelse til afsnit 2.3.1. i de almindelige bemærkninger.

Den foreslåede bestemmelse i § 4 a, stk. 2, giver hjemmel til indhentning af relevante oplysninger fra både afgørelsesdelen og efterforskningsdelen af Kriminalregisteret.

Det er et krav for indhentning af oplysninger med hjemmel i den foreslåede bestemmelse, at der foreligger en mistanke om, at parten er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-80 i straffeloven for kriminalitet, der er omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 4 a, stk. 1. Mistanken vil i de fleste tilfælde basere sig på udtalelser fra den anden part i sagen. Mistanken kan dog også bygge på oplysninger, som Familieretshuset under behandlingen af sagen har indhentet fra andre myndigheder, herunder de sociale myndigheder i kommunen.

Indhentningen af oplysninger fra Kriminalregisteret vil ske i overensstemmelse med databeskyttelseslovgivningen, idet indhentningen har hjemmel i national ret som foreskrevet i artikel 6, stk. 3, litra b, i databeskyttelsesforordningen, i § 4 a, stk. 2, i forældreansvarsloven, og er nødvendig for at overholde en retlig forpligtelse, som påhviler den dataansvarlige, jf. artikel 6, stk. 1, litra c, i databeskyttelsesforordningen, og for varetagelsen af Familieretshusets opgaver, jf. § 8, stk. 1, i databeskyttelsesloven. Familieretshusets indhentning af oplysninger og behandling af disse skal ske under overholdelse af artikel 10 i databeskyttelsesforordningen.

Den foreslåede bestemmelse i § 4 a er begrundet i, at der findes behov for en styrkelse af beskyttelsen af barnet i tilfælde, hvor barnets forælder er dømt for personfarlig kriminalitet af grovere karakter, herunder manddrab, jf. § 237 i straffeloven, og incest, jf. § 210 i straffeloven. Der bør således være en klar formodning for, at den pågældende part er uegnet til at have forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden, have barnets bopæl hos sig eller have samvær eller anden kontakt med barnet. Det findes endvidere, at fravigelse herfra alene bør kunne begrundes i en konkret vurdering af barnets bedste.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til nr. 2

Efter § 4 i forældreansvarsloven skal afgørelser efter loven træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Familieretshuset og familieretten skal endvidere have fokus på, at afgørelser efter forældreansvarsloven skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold og anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder beskytte barnet mod at være vidne til vold. Bestemmelsen finder anvendelse for alle afgørelser efter forældreansvarsloven, herunder afgørelser om fælles forældremyndighed.

Efter § 11 i forældreansvarsloven kan fælles forældremyndighed ophæves, hvis der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste.

Bestemmelsen fik dette indhold ved en ændring af forældreansvarsloven i 2012 for herved at skabe større rum for at foretage et skøn over barnets bedste i forbindelse med en afgørelse om ophævelse af fælles forældremyndighed. Der henvises til Folketingstidende 2011-12, A, L 157 som fremsat, side 25.

De kriterier, som skulle inddrages i vurderingen af spørgsmålet om ophævelse af den fælles forældremyndighed forud for ændringen af § 11 i forældreansvarsloven i 2012, skal efter lovændringen i 2012 fortsat inddrages, da disse forhold også vil have betydning for samarbejds potentialet. Det vil således fortsat have betydning for vurderingen, hvis en forælder har udøvet vold eller lignende mod den anden forælder, barnet eller andre i familien. Voldsudøvelsen kan påvirke familien som helhed i en sådan grad, at det ikke kan antages at være i barnets interesse, at der i disse situationer dømmes til fælles forældremyndighed. Det samme vil være tilfældet, hvis der er sket seksuelle krænkelser af barnet, den anden forælder eller andre familiemedlemmer.

Det kan som udgangspunkt heller ikke anses for at være i barnets interesse, at der dømmes til fælles forældremyndighed, hvis en forælder er uegnet som forældremyndighedsindehaver, f.eks. på grund af massivt misbrug, en alvorlig psykisk lidelse eller andet, der gør forælderen uegnet til at deltage i væsentlige beslutninger vedrørende barnets liv. Der kan også være tale om, at en forælder ikke er interesseret i at varetage omsorgen for barnet og ved sin adfærd har vist, at den pågældende ikke har til hensigt at deltage i barnets liv. Det kan f.eks. være en forælder, som efter praksis ikke vil få samvær, eksempelvis fordi den pågældende ikke har formået at være i stabil kontakt med barnet eller har været fraværende i barnets liv i flere år, og den manglende kontakt kan tilskrives samværsforælderens egne forhold.

Som det fremgår ovenfor, kan den fælles forældremyndighed kun ophæves, hvis der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste. Dette vil afhænge af en konkret vurdering, hvor det kan tillægges betydning, i hvilken grad forældrene kommunikerer med hinanden om barnet og barnets forhold, idet kommunikationen skal kunne danne fundament for et egentligt samarbejde.

Fælles forældremyndighed forudsætter således, at forældrene realistisk set er i stand til sammen og inden for rimelig tid at blive enige om spørgsmål om barnet, og at forældrene ikke regelmæssigt har behov for myndighedernes hjælp til at kunne træffe beslutninger om barnet. Manglende tillid til den anden forælder eller manglende vilje eller evne til at være fleksibel og tilpasse sin egen opfattelse til den anden forælders opfattelse kan indikere, at fælles forældremyndighed ikke er bedst for barnet.

Det foreslås, at det tilføjes i § 11, at bestemmelsen om, at den fælles forældremyndighed kun kan ophæves, hvis der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste, ikke finder anvendelse, hvis § 4 a i forældreansvarsloven finder anvendelse.

Efter den i lovforslagets § 1, nr. 1, foreslåede § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven kan der som udgangspunkt ikke træffes afgørelse om, at en forælder har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden, hvis forælderen er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for de i bestemmelsen nævnte former for kriminalitet, herunder manddrab, jf. § 237 i straffeloven, og incest, jf. § 210 i straffeloven. Det bør derfor fremgå af bestemmelsen i § 11, at kriteriet i § 11 for ophævelse af den fælles forældremyndighed ikke finder anvendelse i sager omfattet af § 4 a.

Der henvises til bemærkningerne til § 1, nr. 1, og de almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til § 2

Den foreslåede bestemmelse i § 2 vedrører lovens ikrafttræden. Det foreslås således, at loven træder i kraft den 1. april 2019. Dette indebærer, at loven finder anvendelse på sager efter forældreansvarsloven, som Familieretshuset og familieretten har under behandling ved lovens ikrafttræden.

Den foreslåede bestemmelse indebærer herunder, at lovforslaget finder anvendelse på sager efter forældreansvarsloven, som er overført til Familieretshuset og familieretten til færdigbehandling efter § 47, stk. 1, i Familieretshusloven og efter § 41 i lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love, og på afgørelser, der er truffet inden lovens ikrafttræden, og som først efter lovens ikrafttræden indbringes for familieretten, jf. herved § 47, stk. 5, i Familieretshusloven. Dette er begrundet i, at den foreslåede bestemmelse i § 4 a styrker beskyttelsen af barnet i sager, hvor en part er dømt for alvorlig personfarlig kriminalitet.

Til § 3

Den foreslåede bestemmelse i § 3 vedrører lovens territoriale anvendelsesområde. Det foreslås således, at loven ikke skal gælde for Færøerne og Grønland, men ved kongelig anordning kan sættes helt eller delvist i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Det fremgår af § 49 i forældreansvarsloven, at forældreansvarsloven ved kongelig anordning kan sættes helt eller delvist i kraft for Grønland og Færøerne med de ændringer, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger. Det foreslås, at nærværende lov ikke kan sættes i

kraft for Færøerne, da de færøske myndigheder den 29. juli 2018 overtog sagsområdet person-, familie- og arveret.

Forældreansvarsloven er ved kongelig anordning nr. 680 af 6. juni 2016 sat i kraft for Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1417 af 1. december 2017 som ændret ved lov nr. 1711 af 27. december 2018, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 4 indsættes:

»§ 4 a. Er en part idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for incest, jf. § 210 i straffeloven, en seksualforbrydelse, jf. 24. kapitel i straffeloven, dog undtaget overtrædelser omfattet af § 228 i straffeloven, manddrab, jf. § 237 i straffeloven, grov vold, jf. §§ 245 og 246 i straffeloven, omskæring af kvinder, jf. § 245 a i straffeloven, eller menneskehandel, jf. § 262 a i straffeloven, kan der ikke træffes afgørelse om følgende, medmindre det er bedst for barnet:

- 1) At parten har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet efter § 11, § 13, stk. 2, § 14, § 15, stk. 2 og 3, og §§ 15 a og 26-28.
- 2) At barnet har bopæl hos parten efter § 17, stk. 1, og § 26.
- 3) At barnet har samvær eller anden kontakt med parten efter §§ 20-21, 22, 29 og 29 a.

Stk. 2. Familieretshuset kan, hvis der foreligger mistanke om, at en part er idømt ubetinget fængselsstraf eller en anden retsfølge efter §§ 68-70 i straffeloven for kriminalitet omfattet af stk. 1 indhente oplysninger herom fra Det Centrale Kriminalregister.«

2. I § 11 indsættes som 3. pkt.:

»Dette gælder dog ikke i sager omfattet af § 4 a.«

§ 11. Er forældre, der har fælles forældremyndighed, og som ikke lever sammen, ikke enige om forældremyndigheden, afgør retten, om den fælles forældremyndighed skal fortsætte, eller om en af dem skal have forældremyndigheden alene. Retten kan kun ophæve den fælles forældremyndighed, hvis der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste.